

Statenmededeling

Datum

21 april 2020

Documentnummer

GS: 4684947

PS: 4689740

Onderwerp

Beheersen eikenprocessierups

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

de aanpak die wordt gevolgd om de overlast van de eikenprocessierups te beperken.

Aanleiding

Wij informeren uw Staten over onze aanpak om de overlast van de eikenprocessierups (EPR) te beperken.

Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de [PS-motie M104-2019](#) waarin GS worden opgedragen op korte én lange termijn uiteen te zetten welke maatregelen GS gaan instellen om de overlast van de EPR te verminderen en dit plan, inclusief de financiële consequenties, met PS te bespreken. Middels deze mededeling beschouwen wij motie M104-2019 als afgedaan.

Bevoegdheid

GS geven uitvoering aan uw motie. Wij informeren u in het kader van uw controlerende rol.

Datum

21 april 2020

Documentnummer

GS: 4684947

PS: 4689740

Kernboodschap

1. Gedeputeerde Staten (GS) hebben een aanpak beheersen eikenprocessierups vastgesteld.

In de zomer van 2019 hadden grote delen van Nederland te maken met overlast van de EPR. Veel eigenaren van eiken, waaronder gemeenten, provincies en waterschappen hadden veel moeite om de rupsen tijdig te bestrijden en daarmee (gezondheids)klachten te voorkomen. De belangrijkste directe gezondheidsklachten bij contact met de brandharen van de EPR zijn oogklachten, neus-, keel- en luchtwegklachten en huidklachten. De klachten verschillen per persoon, waarbij sommige mensen zeer sterk hierop reageren en een allergie kunnen ontwikkelen.

De opmars van de EPR de afgelopen jaren, met alle bijbehorende overlast, roept om een meer gestructureerde aanpak van preventie én bestrijding.

Op landelijk niveau heeft het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in juli 2019 besloten om de leiding te nemen in de landelijke coördinatie van de aanpak van de problematiek. Er is een aantal acties in gang gezet om de beheersing van de EPR onder controle te krijgen.

Informatie hierover wordt ontsloten via het Kennisplatform Processierups <https://processierups.nu/>

Het door GS vastgestelde plan van aanpak sluit zoveel mogelijk aan op deze landelijke aanpak.

2. In ons plan van aanpak is beheersen de basis en bestrijden de uitzondering

Op basis van de ervaringen van afgelopen jaren blijkt dat het bestrijden van de EPR niet effectief is. Uitroeien is onmogelijk en ook onwenselijk uit het oogpunt van het vigerende biodiversiteitsbeleid waarbij behoud en herstel van inheemse soorten centraal staan. Bovendien worden door bestrijding ook andere rupsen gedood. Daarom wil de provincie het anders aanpakken en zoveel als mogelijk overgaan naar beheersen van de rups. Beheersen is erop gericht dat de natuur zoveel mogelijk haar werk kan doen om de overlast van de rups zoveel mogelijk te beperken. Het gaat dus om het herstellen en bereiken van ecologisch evenwicht. In geval van een extreme situatie kan er, bij uitzondering, nog worden uitgeweken naar een bestrijdingsmaatregel.

Datum

21 april 2020

Documentnummer

GS: 4684947

PS: 4689740

Het ultieme doel is dat bermen zelfregulerend worden en dus zelf in staat zijn om plagen te voorkomen. Zover zijn we nog lang niet. De eerste stappen in een ander beheersen zijn in 2019 al gezet en worden nu verder ontwikkeld.

Natuurlijke vijanden van de EPR zoals vogels, sluipwespen, sluipvliegen en kevers kunnen veel sneller reageren als er meer rupsen komen dan dat de mens dat kan. De natuur haar werk laten doen is goed voor de duurzaamheid en de biodiversiteit en ook voor de gezondheid van mensen en dieren. Eén van de oorzaken waardoor de EPR zo in aantal is toegenomen is de verstoring van het natuurlijk evenwicht.

Herstellen hiervan vraagt een lange adem maar brengt op termijn een meer structurele en daardoor ook goedkopere oplossing. Samen met organisaties, burgers, onderzoeksinstituten, het bedrijfsleven en verschillende overheden wordt gezocht naar een of meerdere vernieuwende aanpakken waarbij innovaties verder worden verkend om de EPR nog beter te kunnen beheersen. We nemen en onderzoeken dus diverse maatregelen om pro-actief het natuurlijk evenwicht te herstellen. Mogelijke kosten die hieruit voortkomen zijn nog onduidelijk.

3. Middels proeven onderzoeken we wat de beste aanpak is

De provincie wil in (inter-)nationale samenwerking met partners uit o.a. de Belgische provincies Antwerpen en Limburg, provincie Gelderland en de gemeenten Sittard-Geleen, Heerlen en Maastricht en met mensen en instanties uit de praktijk zoals de Vlinderstichting en andere gespecialiseerde bedrijven, verschillende proeven uitvoeren om te zorgen voor een goede leefomgeving voor de natuurlijke vijanden van de rups. Door verschillende proeven te doen, kunnen we een zo goed mogelijke aanpak voor de overlast van de rups ontwikkelen.

Momenteel zijn er op de provinciale wegen N260, N269 en N277 al pilotproeflocaties ingericht voor onderzoek naar de beste manier voor het stimuleren van rups etende vogels en van de natuurlijke vijanden van de EPR. Langs deze wegen is een andere beplanting in de berm gezet die deze natuurlijke vijanden van de EPR aantrekken.

Daarnaast zullen op 5 locaties bij provinciale wegen nog extra beheerslocaties worden ingericht waar geen bestrijding en alleen beheersen wordt ingezet, om meer kennis en ervaring op te doen.

4. De provinciale organisatie is niet verantwoordelijk voor de totale aanpak in Brabant, maar wel voor de aanpak langs het provinciale wegennet.

Alleen op plaatsen langs provinciale wegen waar de rupsen veel overlast kunnen geven voor mens en dier, kiest de provincie nog voor bestrijding van de rupsen. Dat gebeurt met biologische bestrijdingsmiddelen (preventief, voordat ze brandharen hebben) of door de rupsen weg te zuigen (als ze brandharen hebben). Tijdens het seizoen blijft de provincie de ontwikkeling van de overlast van de rups monitoren. Als er toch locaties ontstaan die overlast veroorzaken voor mens en dier, bekijkt de provincie of ingrijpen nodig is en op welke manier. Ingegrepen wordt op basis van gedane meldingen (er komen meer meldingen op een locatie binnen t.o.v. andere locaties) en de ontwikkeling van de plaagdruk is op een locatie hoog ten opzichte van andere locaties. De plaagdruk voor 2020 wordt bepaald door monitoring (fysiek kijken).

Uitgangspunt is de ontwikkeling van de natuurlijke vijanden te stimuleren en zo min mogelijk te verstoren.

Datum

21 april 2020

Documentnummer

GS: 4684947

PS: 4689740

5. We werken samen met vele andere organisaties aan het verminderen van (gezondheids)klachten van de EPR

De provincie werkt nauw samen met gemeenten, terreinbeheerders en de GGD-en in Brabant. De provincie kan met de inzet van haar netwerk en haar rol als verbindende organisatie tussen de lokale - (gemeenten), regionale- (regio's), interprovinciale- (IPO), nationale- (ministeries) en internationale overheden (zoals België en Frankrijk) deze brede gezondheidstaak coördineren.

Onze nieuwe aanpak zullen we bij de terreinbeheerders (gemeenten, Rijkswaterstaat, waterschappen, grondeigenaren met eikenbomen) promoten en stimuleren om dit op eenzelfde wijze te doen. Wij pakken hier een proactieve rol door middel van kennisdeling en communicatie.

Consequenties

Het is evident dat in het seizoen van 2020 nog niet de directe resultaten van het beheersen zicht- en merkbaar kunnen zijn. Bestrijding zal voornamelijk ook nodig blijven. Het pad van beheersen is een parallel pad dat op lange(re) termijn de resultaten toont, waardoor er dan minder bestreden hoeft te worden. De uitdaging is om het bestrijden op termijn te kunnen afbouwen en geheel achterwege te laten.

Deze andere aanpak door en in de provincie (van bestrijding naar beheersen) zou kunnen leiden tot meer onrust of meldingen. Daarom is ook een communicatiestrategie opgesteld voor het komende seizoen. Deze communicatiestrategie hanteert de volgende uitgangspunten:

1. Zet in op verwachtingsmanagement;
2. Speel tijdig in op de informatiebehoefte;
3. Bied handelingsperspectief;

4. Communiceer vanuit de eigen rol en verwijs door indien nodig;
5. Zoek afstemming in geval van ernstige incidenten.

Datum

21 april 2020

Documentnummer

GS: 4684947

PS: 4689740

Financiën

Voor het huidige EPR-seizoen 2020 zijn de totaalkosten geraamd op € 1.335.000 waarvoor een dekking is uit het budget van het programma multimodale bereikbaarheid voor de uitvoering van beheersing en bestrijden langs provinciale wegen en uit het budget van het programma milieu voor de communicatie aanpak. Doordat we nog onderzoek doen naar de vernieuwende aanpak kunnen de mogelijke financiële consequenties nu nog niet gegeven worden. Zodra deze beschikbaar zijn zullen deze worden gedeeld. Dit zou kunnen leiden tot een aanvullende budget vraag bij de begroting 2021.

Europese en internationale zaken

Voor de lange termijn aanpak wordt de aanpak uit omliggende landen verkend en hoe hier mogelijk samengewerkt kan worden.

Communicatie

De eerste eitjes van de rups zijn op 6 april jl. uitgekomen en naar verwachting gaan de brandharen in de tweede helft van mei voor overlast zorgen. Daarom is een aantal communicatie-acties al in gang gezet. De belangrijkste daarvan is dat de website www.brabant.nl/eikenprocessierups is geactualiseerd: daar wordt de aanpak van de EPR voor het komende seizoen beschreven. Hiervoor is ook afstemming gezocht met de GGD.

Ook worden de andere communicatiemiddelen van de provincie ingezet en ontwikkeld zoals animaties/filmpjes, infographics, infoborden etc. Daarvoor is een communicatieplanning gemaakt. Deze planning is flexibel. Op basis van monitoring van de meldingen kan de frequentie of inhoud van communicatie opgeschaald of aangepast worden.

Vervolg

Samen met organisaties, burgers, onderzoeksinstituten, het bedrijfsleven en de verschillende overheden, wordt gezocht naar een of meerdere vernieuwende aanpakken waarbij innovaties verder worden verkend. Systeemdenken (eco-, water-, bodemsysteem etc.) is het uitgangspunt om de EPR nog beter te kunnen beheersen. Wij zullen u hierover na de zomer informeren middels een Statenmededeling.

Datum

21 april 2020

Documentnummer

GS: 4684947

PS: 4689740

Bijlagen

1 Plan van aanpak beheersen eikenprocessierups

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: mevrouw I.A.H.M. Cortenbach, (06) 18 30 34 63,
icortenbach@brabant.nl.

Opdrachtnemer: de heer E. Weijtmans, (06) 18 30 33 37,
eweijtmans@brabant.nl.